Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 23 stycznia 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pracownicy migrujący – Zabezpieczenie społeczne – Właściwe ustawodawstwo – Pracownicy delegowani – Dokumenty w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydane przez instytucję właściwą do wydawania tych zaświadczeń – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 76 ust. 6 – Obowiązek wszczęcia przez organy przyjmującego państwa członkowskiego procedury dialogu i koncyliacji w celu ustalenia zaistnienia oszustwa

W sprawie C-421/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège, Belgia) postanowieniem z dnia 25 maja 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 lipca 2023 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

EX,

przy udziale:

Ministère public,

Office national de sécurité sociale (ONSS),

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: F. Biltgen, prezes pierwszej izby, pełniący obowiązki prezesa siódmej izby, M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), prezes piątej izby, i J. Passer, sędzia,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu ministère public – J. Deumer, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu belgijskiego – S. Baeyens, C. Pochet i L. Van den Broeck, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu portugalskiego – C. Alves, P. Barros da Costa, A. Pimenta i E. Silveira, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – F. Clotuche-Duvieusart i B.-R. Killmann, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 76 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2013, L 188, s. 10; Dz.U. 2020, L 338, s. 18), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko EX w szczególności w związku z popełnieniem oszustw w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 883/2004

3 Artykuł 1 lit. l) rozporządzenia nr 883/2004 definiuje określenie „ustawodawstwo” do celów stosowania tego rozporządzenia jako oznaczające, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów systemu zabezpieczenia społecznego objętych art. 3 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.

4 Artykuł 2 rozporządzenia nr 883/2004 stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do obywateli państwa członkowskiego, bezpaństwowców i uchodźców mieszkających w państwie członkowskim, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich, oraz do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu.

2. Ponadto niniejsze rozporządzenie stosuje się do osób pozostałych przy życiu po osobach zmarłych, które podlegały ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich, niezależnie od obywatelstwa tych osób, o ile pozostali przy życiu są obywatelami jednego z państw członkowskich lub bezpaństwowcami, lub uchodźcami, zamieszkującymi na terytorium jednego z państw członkowskich”.

5 Artykuł 3 rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Zagadnienia objęte rozporządzeniem”, przewiduje w ust. 1, że rozporządzenie to stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do wymienionych w nim działów zabezpieczenia społecznego.

6 Tytuł II tego rozporządzenia, opatrzony nagłówkiem „Określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa”, zawiera art. 11–16.

7 Artykuł 11 rozporządzenia nr 883/2004 przewiduje:

„1. Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

[…]

3. Zgodnie z przepisami art. 12 do 16:

a) osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

[…]”.

8 Artykuł 12 ust. 1 tego rozporządzenia brzmi następująco:

„Osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną delegowaną osobę”.

9 Zgodnie z art. 72 lit. a) wspomnianego rozporządzenia zadaniem Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (zwanej dalej „komisją administracyjną”) jest między innymi rozpatrywanie wszelkich spraw administracyjnych lub dotyczących wykładni, wynikających z przepisów tegoż rozporządzenia lub rozporządzenia wykonawczego.

10 Artykuł 76 rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Współpraca”, stanowi:

„[…]

3. Do celów wykonania niniejszego rozporządzenia, władze i instytucje państw członkowskich mogą porozumiewać się między sobą bezpośrednio, jak i z osobami zainteresowanymi lub z ich pełnomocnikami.

4. Instytucje i osoby objęte niniejszym rozporządzeniem zobowiązane są do wzajemnego przekazywania informacji oraz do współpracy w celu zapewnienia prawidłowego wprowadzenia w życie niniejszego rozporządzenia.

Instytucje, zgodnie z zasadą dobrego zarządzania, odpowiadają na wszystkie zapytania w rozsądnym terminie i w związku z tym udzielają zainteresowanym wszelkich informacji wymaganych do wykonania praw nadanych im na mocy niniejszego rozporządzenia.

[…]

6. W przypadku trudności z wykładnią lub stosowaniem niniejszego rozporządzenia, które mogłyby zagrażać prawom objętej nim osoby, instytucja właściwego państwa członkowskiego lub państwa członkowskiego zamieszkania zainteresowanego skontaktuje się z instytucją lub instytucjami zainteresowanego lub zainteresowanych państw członkowskich. Jeżeli w rozsądnym terminie nie uda się znaleźć rozwiązania, zainteresowane władze mogą poprosić o interwencję komisję administracyjną”.

Rozporządzenie nr 987/2009

11 Artykuł 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2009, L 284, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2016, L 288, s. 58; Dz.U. 2018, L 54, s. 18), zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 987/2009”), zatytułowany „Wartość prawna dokumentów i dowodów potwierdzających wydanych w innym państwie członkowskim”, przewiduje:

„1. Dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia [nr 883/2004] i [niniejszego rozporządzenia], stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

2. W razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, zwraca się do instytucji, która ten dokument wydała, o niezbędne wyjaśnienia oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go.

3. Zgodnie [z] ust. 2 w razie pojawienia się wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanych, do ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie, w jakim jest to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów.

4. Jeżeli zainteresowane instytucje nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona komisji administracyjnej przez właściwe władze, nie wcześniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku przez instytucję, która otrzymała dokument. Komisja administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę”.

12 Artykuł 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 ma następujące brzmienie:

„Na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia [nr 883/2004], poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie”.

Postępowanie główne, pytania prejudycjalne oraz postępowanie przed Trybunałem

13 EX, portugalski przedsiębiorca, za pośrednictwem szeregu spółek zatrudniał 650 pracowników będących obywatelami portugalskimi, których w latach 2012–2017 delegowano na terytorium Królestwa Belgii do pracy na budowach w tym państwie członkowskim. Takiego delegowania dokonywano w szczególności za pomocą dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 przez instytucję portugalską właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń w celu poświadczenia, na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, podlegania danych pracowników portugalskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego w okresie delegowania (zwanego dalej „spornym okresem").

14 Wyrokiem z dnia 10 listopada 2021 r. tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namur, Belgia) uznał EX za winnego popełnienia szeregu przestępstw, w tym w szczególności popełnienia oszustw w dziedzinie składek na ubezpieczenie społeczne i posługiwania się fałszywymi dokumentami.

15 W tym kontekście sąd ten stwierdził, po pierwsze, że przedstawione przez EX dokumenty w formie świadectw A 1 są fałszywymi dokumentami, które nie zostały wystawione przez organy portugalskie, czego oskarżony w postępowaniu głównym nie kwestionował, po drugie, że utworzone lub zarządzane przez niego spółki, za pośrednictwem których zainteresowanych pracowników delegowano do Belgii, nie wykonywały w Portugalii żadnej znaczącej działalności w sektorze budowlanym i miały na celu wyłącznie zapewnienie taniej siły roboczej w Belgii oraz, po trzecie, że portugalska instytucja właściwa do wydawania zaświadczeń A 1 potwierdziła, iż albo spółki te nie wystąpiły o wydanie takich zaświadczeń, albo odmówiono im ich wydania ze względu na nieprowadzenie znaczącej działalności przez te spółki w Portugalii w sektorze budowlanym.

16 Zarówno oskarżony w postępowaniu głównym, jak i ministère public (prokuratura, Belgia) wnieśli apelację od tego wyroku do cour d'appel de Liège (sądu apelacyjnego w Liège, Belgia), który jest sądem odsyłającym.

17 W ramach apelacji EX, który nie kwestionuje, że przedstawione przez niego dokumenty w formie zaświadczeń A 1 są fałszywe – jak wynika to z wyroku tribunal de première instance de Namur (sądu pierwszej instancji w Namur) z dnia 10 listopada 2021 r. – podnosi, że w przypadku poszlak wskazujących na oszustwo, który to przypadek jego zdaniem obejmuje posługiwanie się fałszywymi zaświadczeniami A 1, procedura dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, jest obowiązkowym warunkiem wstępnym stwierdzenia istnienia takiego oszustwa.

18 Sąd odsyłający przypomina orzecznictwo Trybunału wynikające w szczególności z wyroku z dnia 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309), które ustanawia zasadę stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego z zakresu zabezpieczenia społecznego oraz wyłączną kompetencję instytucji wydającej w odniesieniu do oceny ważności wydanych przez nią zaświadczeń A 1 w przypadku poszlak wskazujących na oszustwo. Ponadto sąd ten odsyła do wyroku z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines (C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260), z którego wynika, że wspomniana procedura dialogu i koncyliacji stanowi obowiązkowy warunek wstępny dla ustalenia, czy przesłanki istnienia oszustwa zostały spełnione.

19 Sąd ten zastanawia się jednak nad stosowaniem zasad wynikających z tego orzecznictwa w okolicznościach takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, w których, po pierwsze, sąd pierwszej instancji ustalił, że rozpatrywane dokumenty w formie zaświadczeń A 1 nie zostały wydane przez instytucję wskazaną w tych dokumentach, przy czym ustalenia tego nie zakwestionowano w ramach apelacji, a po drugie, w spornym okresie składki wpłacono do portugalskiego systemu zabezpieczenia społecznego, podczas gdy zdaniem prokuratury i Office national de sécurité sociale (ONSS) (krajowego urzędu zabezpieczenia społecznego, Belgia) spółki, za pośrednictwem których EX delegował zainteresowanych pracowników do Belgii, nigdy nie wykonywały znaczącej działalności w Portugalii.

20 W tych okolicznościach cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy [rozporządzenie nr 883/2004] należy interpretować w ten sposób, że ma ono zastosowanie w przypadku, gdy bez sprzeciwu stron orzeczono, po pierwsze, iż według ustaleń organów wymiaru sprawiedliwości [przyjmującego państwa członkowskiego] przedstawione zaświadczenia A 1 są fałszywe, a po drugie, że czynności dochodzeniowe przeprowadzone przez organy wymiaru sprawiedliwości tego samego [przyjmującego państwa członkowskiego] zdają się wykazywać, iż spornych zaświadczeń nie wydały właściwe organy [wydającego państwa członkowskiego], mimo że to właśnie te organy pobrały składki na ubezpieczenie społeczne?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy procedura dialogu i koncyliacji ustanowiona w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 {która zastępuje procedurę przewidzianą w art. 84a ust. 3 [rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. 1971, L 149, s. 2)]} jest obowiązkowym warunkiem wstępnym dla ustalenia, czy zostały spełnione przesłanki zaistnienia oszustwa?

3) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na oba pytania, czy zgodnie z zasadą zakazu oszustw i nadużyć prawa – która stanowi ogólną zasadę prawa Unii, a podmioty prawa są zobowiązane do jej przestrzegania – organy państwa [członkowskiego], w którym pracownicy świadczyli pracę, mogą nie uwzględniać zaświadczeń A 1 również bez przeprowadzenia procedury dialogu i koncyliacji w razie podejrzenia oszustwa, jeśli okoliczności faktyczne poddane ich ocenie pozwalają stwierdzić, że zaświadczenia te zostały przedstawione w wyniku działania uznanego przez organ wymiaru sprawiedliwości [przyjmującego państwa członkowskiego] za oszustwo ze strony pracodawcy?".

21 W dniu 24 kwietnia 2024 r. Trybunał zwrócił się do sądu odsyłającego z wnioskiem o udzielenie informacji w celu uzyskania wyjaśnienia, czy tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namur) oparł się na okolicznościach dotyczących współpracy między właściwymi instytucjami belgijską i portugalską, zawartych w uwagach przedstawionych przez rządy belgijski i portugalski, w celu stwierdzenia w szczególności, że wszystkie przedstawione przez oskarżonego w postępowaniu głównym dokumenty w formie zaświadczeń A 1 stanowiły fałszywe dokumenty. W następstwie tego wniosku sąd odsyłający przekazał Trybunałowi kopię wyroku z dnia 10 listopada 2021 r. wspominanego w pkt 14 niniejszego wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

22 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy rozporządzenie nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, rozporządzenie to ma zastosowanie również wtedy, gdy w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy przed sądami tego ostatniego państwa członkowskiego w związku z popełnieniem oszustw w dziedzinie zabezpieczenia społecznego sądy te stwierdzają – czemu przedsiębiorca ów nie zaprzeczył – że dokumenty te są fałszywe.

23 Należy zauważyć, że w celu wydania orzeczenia w przedmiocie popełnienia oszustw w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w ramach postępowania karnego wszczętego w państwie członkowskim, w którym praca jest wykonywana, przeciwko przedsiębiorcy w związku z korzystaniem z delegowania pracowników w sposób noszący znamiona oszustwa sąd krajowy, przed którym toczy się to postępowanie, powinien w szczególności ustalić, czy ustawodawstwo z zakresu zabezpieczenia społecznego tego państwa członkowskiego ma zastosowanie do zainteresowanych pracowników.

24 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 1 lit. l) tego rozporządzenia osoby, do których ono się stosuje, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego dotyczącemu działów zabezpieczenia społecznego wymienionych w art. 3 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia. Na podstawie wspomnianego art. 11 ust. 1 ustawodawstwo to określa się zgodnie z tytułem II wspomnianego rozporządzenia.

25 W konsekwencji, jeżeli dana osoba podlega podmiotowemu zakresowi stosowania rozporządzenia nr 883/2004, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 tego rozporządzenia, zasada stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego z zakresu zabezpieczenia społecznego określona w art. 11 ust. 1 rozporządzenia jest co do zasady właściwa (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Inspecteur van de Belastingdienst, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).

26 W świetle brzmienia art. 2 rozporządzenia nr 883/2004 jest zaś oczywiste, że tak jest w przypadku obywateli państwa członkowskiego zatrudnionych przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonujących na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim pracę, w odniesieniu do której instytucja właściwa w dziedzinie zabezpieczenia społecznego pierwszego państwa członkowskiego pobiera składki na ubezpieczenie społeczne.

27 W związku z tym sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko takiemu przedsiębiorcy w związku z popełnieniem oszustw w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, powinien stosować rozporządzenie nr 883/2004.

28 W szczególności sąd ten powinien zwłaszcza zbadać, czy przesłanki, od których rozporządzenie nr 883/2004 uzależnia delegowanie pracowników, określone w art. 12 ust. 1 tego rozporządzenia, są spełnione, w związku z czym zainteresowani pracownicy podlegaliby ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym dany przedsiębiorca ma siedzibę, czy też, przeciwnie, przesłanki te nie są spełnione, wobec czego pracownicy ci podlegaliby na mocy art. 11 ust. 3 lit. a) wspomnianego rozporządzenia ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego wspomnianego sądu.

29 Istnienie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych w odniesieniu do pracowników przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, w którym dany przedsiębiorca ma siedzibę, podobnie jak okoliczność, że dokumenty te zostały uznane przez sąd krajowy rozpoznający sprawę w pierwszej instancji w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko temu przedsiębiorcy za fałszywe, czemu przedsiębiorca ten nie zaprzeczył, w żaden sposób nie zmieniają stosowania rozporządzenia nr 883/2004 w ramach tego postępowania karnego.

30 Wystarczy bowiem stwierdzić, że art. 2 tego rozporządzenia nie wymaga posiadania zaświadczenia A 1 dla celów objęcia jego podmiotowym zakresem stosowania.

31 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż rozporządzenie nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, rozporządzenie to ma zastosowanie również wtedy, gdy w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy przed sądami tego ostatniego państwa członkowskiego w związku z popełnieniem oszustw w dziedzinie zabezpieczenia społecznego sądy te stwierdzają – czemu przedsiębiorca ów nie zaprzeczył – że dokumenty te są fałszywe.

W przedmiocie pytania drugiego

32 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, procedura dialogu i koncyliacji, o której mowa w tym przepisie, stanowi obowiązkowy warunek wstępny stwierdzenia oszustwa przez sąd tego ostatniego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy w związku z korzystaniem z delegowania tych pracowników na podstawie fałszywych zaświadczeń A 1.

33 Należy przypomnieć, że jak wynika z art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 rozpatrywanego w świetle art. 72 lit. a) tego rozporządzenia, procedura dialogu i koncyliacji stanowi środek ustanowiony przez prawodawcę Unii w celu rozstrzygania rozbieżności między właściwymi

instytucjami zainteresowanych państw członkowskich, dotyczących w szczególności wykładni lub stosowania wspomnianego rozporządzenia (wyrok z dnia 16 listopada 2023 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu, C-422/22, EU:C:2023:869, pkt 41).

34 W szczególności prawodawca Unii przewidział w pierwszej kolejności podjęcie dialogu między instytucjami właściwymi zainteresowanych państw członkowskich w celu osiągnięcia porozumienia w zakresie oceny okoliczności faktycznych istotnych dla stosowania zasad dotyczących określenia ustawodawstwa krajowego z zakresu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do konkretnej sytuacji, a w drugiej kolejności – w razie gdyby instytucje te nie osiągnęły porozumienia w przedmiocie oceny takich okoliczności faktycznych oraz, w konsekwencji, w przedmiocie określenia systemu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do rozpatrywanej sytuacji – możliwość zwrócenia się do komisji administracyjnej, aby podjęła ona próbę pogodzenia rozbieżnych opinii wspomnianych instytucji w przedmiocie ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie do wspomnianej sytuacji.

35 W tym kontekście rozporządzenie nr 987/2009 wyraźnie przewiduje zastosowanie procedury dialogu i koncyliacji jako środka służącego rozwiązywaniu sporów między instytucjami zainteresowanych państw członkowskich dotyczących zarówno ważności dokumentów wydanych przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009, stanowiących poświadczenie sytuacji danej osoby – do których zalicza się zaświadczenie A 1 – i dowodów potwierdzających, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tych dokumentach i dowodach potwierdzających, jak i określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników.

36 Co się tyczy w szczególności sporów dotyczących ważności wspomnianych dokumentów i dowodów potwierdzających lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nich informacje, art. 5 rozporządzenia nr 987/2009, po stwierdzeniu w ust. 1 wiążącego charakteru takich dokumentów i dowodów potwierdzających względem instytucji innych państw członkowskich oraz wyłącznej kompetencji instytucji wydającej w zakresie oceny ich ważności i prawdziwości, przewiduje w ust. 2–4 zastosowanie procedury dialogu i koncyliacji w celu rozstrzygania sporów między instytucją państwa członkowskiego, która otrzymuje te dokumenty i dowody potwierdzające, a instytucją, która je wydała.

37 W tym względzie Trybunał, po pierwsze, wyjaśnił, że zaświadczenie A 1, wydane przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, wiąże nie tylko instytucje państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, ale również sądy tego państwa członkowskiego, a po drugie, podkreślił, że instytucje państw zobowiązane do stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 powinny zastosować się do procedury dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, w wypadku istnienia rozbieżności między instytucjami zainteresowanych państw członkowskich co do ważności lub prawdziwości takiego zaświadczenia (wyrok z dnia 2 marca 2023 r., DRV Intertrans i Verbraeken J. en Zonen, C-410/21 i C-661/21, EU:C:2023:138, pkt 45, 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

38 I tak, co się tyczy w szczególności sytuacji delegowania pracowników, w której instytucja właściwa państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, dysponuje konkretnymi poszlakami pozwalającymi sądzić, że zaświadczenia E 101 – które zastąpiono zaświadczeniami A 1 – wydane przez właściwą instytucję innego państwa członkowskiego w odniesieniu do zainteresowanych pracowników zostały uzyskane w sposób noszący znamiona oszustwa lub powołano się na nie w taki sposób, Trybunał zauważył, że w kontekście podejrzenia oszustwa zastosowanie tej

procedury dialogu i koncyliacji przed ewentualnym prawomocnym stwierdzeniem oszustwa przez właściwe organy przyjmującego państwa członkowskiego ma szczególne znaczenie. Według Trybunału wspomniana procedura umożliwia bowiem właściwej instytucji wydającego państwa członkowskiego i właściwej instytucji przyjmującego państwa członkowskiego nawiązanie dialogu i ścisłej współpracy w celu zweryfikowania i zgromadzenia, za pomocą uprawnień dochodzeniowych przysługujących im na podstawie ich odpowiednich praw krajowych, wszystkich istotnych okoliczności faktycznych i prawnych, które mogą rozwiać albo – przeciwnie – potwierdzić zasadność wątpliwości wyrażonych przez właściwą instytucję przyjmującego państwa członkowskiego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących wydaniu rozpatrywanych zaświadczeń (zob. w odniesieniu do rozporządzenia nr 1408/71 wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 66).

39 Trybunał orzekł zatem, że istnienie konkretnych poszlak pozwalających sądzić, iż zaświadczenia E 101 zostały uzyskane w sposób noszący znamiona oszustwa lub powołano się na nie w taki sposób, powinno skłonić właściwą instytucję przyjmującego państwa członkowskiego nie do jednostronnego stwierdzenia istnienia oszustwa i do nieuwzględnienia tych zaświadczeń, lecz do niezwłocznego uruchomienia procedury dialogu i koncyliacji, aby instytucja wydająca te zaświadczenia, do której zwróciła się instytucja przyjmującego państwa członkowskiego, w należytym terminie, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, ponownie rozpatrzyła zasadność wydania takich zaświadczeń w świetle tych poszlak, a w stosownych wypadkach – unieważniła je lub wycofała (zob. w odniesieniu do rozporządzenia nr 1408/71 wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).

40 Zgodnie z tym orzecznictwem sąd przyjmującego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko pracodawcy w związku z okolicznościami mogącymi świadczyć o uzyskaniu lub wykorzystywaniu zaświadczeń A 1 w sposób noszący znamiona oszustwa, może wydać ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie istnienia takiego oszustwa i nie uwzględnić tych zaświadczeń jedynie wówczas, gdy stwierdzi on – w razie potrzeby po zawieszeniu postępowania sądowego na podstawie prawa krajowego – że mimo niezwłocznego wszczęcia procedury dialogu i koncyliacji instytucja wydająca wspomniane zaświadczenia w rozsądnym terminie nie dokonała ich ponownego rozpatrzenia ani nie zajęła stanowiska w przedmiocie dowodów przedstawionych przez właściwą instytucję przyjmującego państwa członkowskiego, w razie potrzeby unieważniając lub wycofując rzeczone zaświadczenia (wyrok z dnia 2 marca 2023 r., DRV Intertrans i Verbraeken J. en Zonen, C-410/21 i C-661/21, EU:C:2023:138, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 Trybunał orzekł także, że procedura dialogu i koncyliacji stanowi obowiązkowy warunek wstępny dla ustalenia, czy przesłanki istnienia oszustwa zostały spełnione, a tym samym – wyciągnięcia wszelkich odpowiednich konsekwencji w odniesieniu do ważności omawianych zaświadczeń A 1, a także dla ustalenia ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników, wobec czego sąd przyjmującego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne, nie może pominąć wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji (zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2023 r., DRV Intertrans i Verbraeken J. en Zonen, C-410/21 i C-661/21, EU:C:2023:138, pkt 60, 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 Jest prawdą, że orzecznictwo wspomniane w pkt 38–41 niniejszego wyroku wydano w ramach spraw, w których rozpatrywane zaświadczenia E 101 lub A 1 zostały wydane przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, w związku z czym instytucja lub sąd przyjmującego państwa

członkowskiego wyrażały wątpliwości nie co do autentyczności tych zaświadczeń, lecz co do ich ważności w świetle okoliczności, na podstawie których zostały wydane (zob. podobnie wyrok z dnia 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 Jednakże nic w treści art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 ani w treści żadnego innego przepisu tego rozporządzenia nie pozwala uznać, że prawodawca Unii zamierzał wykluczyć ze sporów dotyczących ważności zaświadczeń A 1, o których mowa we wspomnianym art. 5, spory dotyczące ich autentyczności, w tym celu, by w odniesieniu do nich procedura dialogu i koncyliacji nie stanowiła obowiązkowego warunku wstępnego, którego muszą dochować instytucje i sądy państw członkowskich wyrażające wątpliwości co do autentyczności takich zaświadczeń, jeśli zamierzają ich nie uwzględnić.

44 Takie wykluczenie byłoby ponadto niespójne w świetle wiążącego skutku zaświadczeń A 1 i naruszałoby zasady leżące u podstaw zarówno orzecznictwa Trybunału dotyczącego takiego skutku, jak i rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009, a mianowicie, jak wynika z wyroku z dnia 2 marca 2023 r., DRV Intertrans i Verbraeken J. en Zonen (C-410/21 i C-661/21, EU:C:2023:138, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo), zasady stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego z zakresu zabezpieczenia społecznego, lojalnej współpracy i pewności prawa.

45 W konsekwencji orzecznictwo przytoczone w pkt 38–41 niniejszego wyroku ma również zastosowanie do przypadku podejrzenia posługiwania się fałszywymi zaświadczeniami A 1 w celu obejścia warunków, od których rozporządzenia nr 883/2004 i nr 987/2009 uzależniają delegowanie pracowników.

46 Niemniej jednak należy, po pierwsze, uściślić, że jeżeli w ramach procedury dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, instytucja, która rzekomo wydała dokumenty w formie zaświadczeń A 1, których autentyczność jest kwestionowana, potwierdza, że ich nie wydała i że w rezultacie stanowią one fałszywe dokumenty, to nie można tym samym uznać ich za zaświadczenia A 1 ani w konsekwencji za wywołujące skutki właściwe tym zaświadczeniom, do których zalicza się skutek wiążący wobec instytucji i sądów przyjmującego państwa członkowskiego.

47 Wynika z tego, że jeżeli sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, rozpoznający sprawę w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko przedsiębiorcy podejrzanemu o delegowanie pracowników do tego państwa członkowskiego za pomocą fałszywych dokumentów w formie zaświadczeń A 1, stwierdzi, że instytucja, która rzekomo wydała te dokumenty, potwierdziła w ramach tej procedury dialogu i koncyliacji, że ich nie wydała, to wspomniany sąd może stwierdzić, że chodzi o fałszywe dokumenty i że nie jest on związany zawartymi w nich informacjami.

48 Po drugie, należy uściślić, że jeżeli, tak jak w niniejszym przypadku, okaże się, że instytucja, która rzekomo wydała dokumenty w formie zaświadczeń A 1 przedstawione przez danego przedsiębiorcę, pobrała składki na ubezpieczenie społeczne w odniesieniu do pracy wykonywanej przez pracowników rzekomo delegowanych, to wspomniany sąd nie może prawomocnie orzec w przedmiocie delegowania tych pracowników noszącego znamiona oszustwa bez uprzedniego sprawdzenia, czy dochowano wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji nie tylko w odniesieniu do autentyczności tych dokumentów, lecz również w odniesieniu do określenia ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego, które należało zastosować do zainteresowanych pracowników w okresie rzekomego delegowania.

49 Zważywszy bowiem, że prawodawca Unii ustanowił procedurę dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, w celu rozstrzygania wszelkich sporów dotyczących wykładni i stosowania rozporządzenia nr 883/2004, w tym w szczególności sporów dotyczących określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników objętych zakresem stosowania tego rozporządzenia, sąd przyjmującego państwa członkowskiego rozpoznający sprawę w ramach postępowania karnego, takiego jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, który uważa, że istnieją okoliczności pozwalające uznać, iż nie zostały spełnione warunki, od których uzależnione jest delegowanie pracowników, a tym samym pozwalające podważyć podleganie zainteresowanych pracowników systemowi zabezpieczenia społecznego instytucji, która pobrała składki na ubezpieczenie społeczne w odniesieniu do pracy wykonywanej przez tych pracowników, nie może jednostronnie stwierdzić, że doszło do takiego delegowania noszącego znamiona oszustwa, bez uprzedniego wszczęcia procedury dialogu i koncyliacji z tą instytucją w celu osiągnięcia porozumienia co do ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do tych pracowników.

50 Inna wykładnia byłaby ponadto sprzeczna z leżącymi u podstaw rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 zasadami stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego z zakresu zabezpieczenia społecznego, lojalnej współpracy i pewności prawa.

51 W związku z tym należy stwierdzić, że orzecznictwo wspomniane w pkt 38–41 niniejszego wyroku ma zastosowanie mutatis mutandis również wtedy, gdy instytucja lub sąd państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, podaje w wątpliwość, czy zainteresowani pracownicy podlegają ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego instytucji państwa członkowskiego, która pobrała składki na ubezpieczenie społeczne w odniesieniu do pracy wykonywanej przez tych pracowników.

52 Z powyższego wynika, że sąd przyjmującego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko pracodawcy podejrzanemu o korzystanie z delegowania pracowników za pomocą fałszywych dokumentów w formie zaświadczeń A 1, może orzec w przedmiocie autentyczności tych dokumentów i ich nie uwzględnić jedynie wówczas, gdy po pierwsze stwierdzi on – w razie potrzeby po zawieszeniu postępowania sądowego na podstawie prawa krajowego – że instytucja, która rzekomo wydała te dokumenty, potwierdziła w ramach procedury dialogu i koncyliacji wszczętej przez instytucję przyjmującego państwa członkowskiego, iż nie wydała ona wspomnianych dokumentów, lub że mimo niezwłocznego wszczęcia procedury dialogu i koncyliacji instytucja, która rzekomo wydała dokumenty, nie zajęła stanowiska w rozsądnym terminie w przedmiocie autentyczności tych dokumentów, i gdy po drugie gwarancje nieodzownie związane z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które należy przyznać zainteresowanemu przedsiębiorcy, zostały dochowane (zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2023 r., DRV Intertrans i Verbraeken J. en Zonen, C-410/21 i C-661/21, EU:C:2023:138, pkt 61, 66, 67 i przytoczone tam orzecznictwo).

53 Ponadto jeżeli okaże się, że instytucja, która rzekomo wydała dokumenty w formie zaświadczeń A 1, pobrała składki na ubezpieczenie społeczne w odniesieniu do pracy wykonywanej przez pracowników rzekomo delegowanych, sąd krajowy może stwierdzić, że doszło do noszącego znamiona oszustwa delegowania pracowników, tylko wtedy, gdy, po pierwsze, w ramach procedury dialogu i koncyliacji wszczętej między zainteresowanymi instytucjami instytucja, która pobrała składki na zabezpieczenie społeczne, potwierdziła, że ustawodawstwem z zakresu zabezpieczenia społecznego, które należało zastosować do zainteresowanych pracowników, jest ustawodawstwo przyjmującego państwa członkowskiego, lub gdy instytucja ta w rozsądnym terminie nie dokonała ponownego rozpatrzenia, z uwzględnieniem dowodów przedstawionych

przez instytucję przyjmującego państwa członkowskiego i w świetle rzeczywistej sytuacji tych pracowników, okoliczności faktycznych, na podstawie których objęła ich swoim system zabezpieczenia społecznego, ani nie zajęła stanowiska w przedmiocie ustawodawstwa krajowego z zakresu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do tych pracowników i gdy, po drugie, gwarancje nieodzownie związane z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które należy przyznać zainteresowanemu przedsiębiorcy, zostały dochowane.

54 Wreszcie należy dodać, że prawodawca Unii nie przewidział szczególnej formy, której zainteresowane instytucje powinny dochować, aby rozpocząć dialog lub zwrócić się do komisji administracyjnej w celu rozstrzygnięcia sporów dotyczących wykładni lub stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009.

55 Rozporządzenie nr 883/2004 ogranicza się bowiem do wskazania w art. 76 ust. 6, że instytucja właściwego państwa członkowskiego lub państwa członkowskiego zamieszkania zainteresowanego „skontaktuje się” z instytucją lub instytucjami zainteresowanego państwa członkowskiego lub zainteresowanych państw członkowskich i że jeżeli w rozsądnym terminie nie uda się znaleźć rozwiązania, to zainteresowane władze „mogą poprosić o interwencję” komisję administracyjną.

56 Rozporządzenie nr 987/2009 również nie zawiera dalszych uściśleń w tym względzie.

57 Co się tyczy w szczególności drogi dialogu, odpowiadającej pierwszemu etapowi procedury dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, należy uznać, jak wynika z pkt 6 decyzji nr A1 komisji administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. 2010, C 106, s. 1), że aby stwierdzić, iż taki dialog został wszczęty, wystarczy, że instytucja wyrażająca wątpliwości co do ważności zaświadczenia A 1 lub określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do danego pracownika skontaktuje się z instytucją, która wydała takie zaświadczenie lub postanowiła zastosować swój system zabezpieczenia społecznego do takiego pracownika, w celu zwrócenia się o niezbędne wyjaśnienia dotyczące jej decyzji o objęciu tego pracownika tym systemem i, ewentualnie, o wycofanie lub unieważnienie wspomnianego zaświadczenia bądź o ponowne rozpatrzenie lub uchylenie tej decyzji.

58 W niniejszej sprawie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z informacji przedstawionych przez sąd odsyłający na wniosek Trybunału oraz z uwag zainteresowanych stron wynika, że przed wszczęciem postępowania karnego przeciwko EX właściwe instytucje belgijska i portugalska wszczęły dialog dotyczący autentyczności dokumentów w formie zaświadczeń A 1 przedstawionych przez EX i oceny okoliczności faktycznych leżących u podstaw tych dokumentów. W ramach takiego dialogu instytucja portugalska potwierdziła, jak stwierdził tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namur) w wyroku z dnia 10 listopada 2021 r., że nie wydała tych dokumentów, czego EX nie zakwestionował ani przed tym sądem, ani przed sądem odsyłającym.

59 Okazuje się zatem, że co się tyczy autentyczności wspomnianych dokumentów, dochowano procedury dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004.

60 W związku z tym w świetle rozważań przedstawionych w pkt 47 niniejszego wyroku tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namur) mógł stwierdzić, że dokumenty rozpatrywane w postępowaniu głównym stanowią fałszywe dokumenty i że nie jest on nimi związany.

61 Ponadto z uwag rządu portugalskiego wynika, iż w ramach dialogu wszczętego między właściwymi instytucjami belgijską i portugalską instytucja portugalska stwierdziła, po pierwsze, że spółki, za pośrednictwem których oskarżony w postępowaniu głównym delegował zainteresowanych pracowników za pomocą dokumentów w formie zaświadczeń A 1, nie wykonywały w Portugalii żadnej znaczącej działalności w sektorze budowlanym i miały na celu wyłącznie zapewnienie taniej siły roboczej w Belgii, co tribunal de première instance de Namur (sąd pierwszej instancji w Namur) potwierdził w wyroku z dnia 10 listopada 2021 r., a po drugie, że ustawodawstwem, które należało zastosować do zainteresowanych pracowników w spornym okresie, jest ustawodawstwo belgijskie.

62 W związku z tym okazuje się – z zastrzeżeniem ustaleń, których powinien dokonać sąd odsyłający – że wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi instytucjami dochowano również w odniesieniu do określenia ustawodawstwa krajowego z dziedziny zabezpieczenia społecznego, które należało zastosować do zainteresowanych pracowników w spornym okresie.

63 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, procedura dialogu i koncyliacji, o której mowa w tym przepisie, stanowi obowiązkowy warunek wstępny stwierdzenia oszustwa przez sąd tego ostatniego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy w związku z korzystaniem w sposób noszący znamiona oszustwa z delegowania tych pracowników na podstawie fałszywych zaświadczeń A 1.

W przedmiocie pytania trzeciego

64 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy zasadę zakazu oszustw i nadużyć prawa należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy w ramach postępowania karnego wszczętego przed sądami państwa członkowskiego przeciwko przedsiębiorcy podejrzanemu o delegowanie pracowników do tego państwa za pomocą dokumentów w formie zaświadczeń A 1 sąd pierwszej instancji ustalił, że dokumenty te stanowią fałszywe dokumenty, a ustalenia tego nie zakwestionowano przed sądem rozpoznającym apelację w tym postępowaniu, ten ostatni sąd może nie uwzględnić wspomnianych dokumentów, nawet jeśli takiego ustalenia dokonał sąd pierwszej instancji bez wszczęcia procedury dialogu i koncyliacji, o której mowa w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004.

65 W tym względzie należy przypomnieć, że wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór w postępowaniu głównym, należy ocena konieczności uzyskania orzeczenia prejudycjalnego i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi, które korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Trybunał jest zatem co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia, jeśli

zadane pytanie dotyczy wykładni lub ważności przepisu prawa Unii, chyba że jest oczywiste, że wykładnia, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem tego sporu, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na to pytanie (wyrok z dnia 22 lutego 2024 r., Unedic, C-125/23, EU:C:2024:163, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

66 W niniejszym przypadku należy zauważyć, że pytanie trzecie, dotyczące wyłącznie ustalenia dokonanego przez sąd krajowy pierwszej instancji w ramach postępowania karnego takiego jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym to ustaleniem dokumenty w formie zaświadczeń A 1 rozpatrywane w postępowaniu głównym stanowią fałszywe dokumenty, opiera się na założeniu, że ustalenie to zostało dokonane przez ten sąd bez wszczęcia tej procedury dialogu i koncyliacji.

67 Jak zaś stwierdzono w pkt 58 i 59 niniejszego wyroku, w szczególności na podstawie informacji dostarczonych przez sąd odsyłający, okazuje się, że w niniejszym przypadku dochowano wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji w odniesieniu do autentyczności wspomnianych dokumentów.

68 Skoro zatem pytanie trzecie ma charakter hipotetyczny, należy uznać je za niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

69 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

1) **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r.,**

należy interpretować w ten sposób, że:

w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, rozporządzenie to ma zastosowanie również wtedy, gdy w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy przed sądami tego ostatniego państwa członkowskiego w związku z popełnieniem oszustw w dziedzinie zabezpieczenia społecznego sądy te stwierdzają – czemu przedsiębiorca ów nie zaprzeczył – że dokumenty te są fałszywe.

2) Artykuł 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012,

należy interpretować w ten sposób, że:

w sytuacji, w której obywatele państwa członkowskiego zatrudnieni przez przedsiębiorcę mającego siedzibę w tym państwie członkowskim wykonują, na podstawie dokumentów w formie zaświadczeń A 1 rzekomo wydanych przez instytucję wspomnianego państwa członkowskiego właściwą do wydawania tego rodzaju zaświadczeń, pracę na rzecz tego przedsiębiorcy w innym państwie członkowskim, w odniesieniu do której instytucja ta pobiera składki na ubezpieczenie społeczne, procedura dialogu i koncyliacji, o której mowa w tym przepisie, stanowi obowiązkowy warunek wstępny stwierdzenia oszustwa przez sąd tego ostatniego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko wspomnianemu przedsiębiorcy w związku z korzystaniem w sposób noszący znamiona oszustwa z delegowania tych pracowników na podstawie fałszywych zaświadczeń A 1.

Podpisy